

Innlegg i generaldebatten i Nordisk Råd, 20.
februar 1979.

Denne gangen samles Nordisk Råd til møte på et tidspunkt da verden rundt oss er preget av fredstruende konflikter, vidtgående politiske brytninger og fortsatt økonomiske vansker i den vestlige verden.

Disse tendensene gir den brede internasjonale bakgrunnen og mange av de grunnleggende forutsetningene for situasjonen også i det nordiske samarbeid.

Folk i de nordiske land er naturlig nok opptatt av disse påtrengende problemene. Hvert enkelt av våre land må finne sin plass og forsøke å spille sin rolle i

---

- 2 -

denne situasjonen.

Men heller ikke Nordisk Råd kan leve sitt eget liv upåvirket av de harde realiteter som verden rundt oss byr.

Timeglasset for en fredlig løsning i det sørlige Afrika er i ferd med å renne ut.

For hver dag som går er vi nærmere en blodig og deperat rasekrig.

De nordiske utenriksministrene har trukket opp en aktiv linje til støtte for frigjøringsbevegelsene på det afrikanske kontinent.

De nordiske regjeringene bør følge opp denne linjen. Sammen med andre vestlige land bør vi sette inn det politiske og økonomiske press som skal til for å tvinge det hvite mindretallsstyre til å akseptere humanisme, menneskerettigheter og flertallsstyre.

Hele Norden hilste med tilfredshet og optimisme president Sadats fredsinitiativ i Midt-Østen og de forhandlinger som fulgte i kjølvannet av denne modige handling.

Begivenhetene senere har vist at veien fram til en fredelig løsning i ett av vår verdens mest brennbare områder er lang og vanskelig å finne.

Den meklerrollen som president Carter og hans administrasjon spiller bør få støtte fra alle fredselskende nasjoner i verden, også fra de nordiske.

Det bør fra et samlet Norden gå en sterk appell til partene i Midt-Østen-konflikten om å finne fram til en fredsløsning.

I de senere dagene og ukene har Vietnam igjen fått en fremtredende plass på det politiske verdenskartet. Vi

kan her stå overfor en av de sterkeste trusler mot verdensfreden.

I en situasjon som denne bør vi ytterligere forsterke den tradisjonelt gode kontakt mellom de nordiske regjeringer.

Hver for oss og sammen bør ^{vi} sette alle våre krefter inn for å yte vårt bidrag, for å hindre en farlig spredning av denne konflikten.

De økonomiske krisetendensene preger enda den in-

ternasjonale situasjon.

Utslagene markerer seg i massearbeidsløshet og mangel på balanse landene imellom. Inflasjonen er ennå ikke overvunnet.

De økonomiske sjokkbølgene som sprang ut av den såkalte oljekrisen har skapt dyptgående problemer i de vestlige industrilands økonomi.

For mange utviklingsland betyr det katastrofe.

Vi kan bare konstatere at kløften mellom de fattige og rike i verden ikke er blitt mindre.

UNCTAD-konferansene ble møtt med interesse og tiltro fra utviklingslandenes side.

En ny økonomisk verdensorden ble til en forhåpningsfull idé.

Interessene begynte etter hvert å konsentrere seg om det såkalte råvarefondet og dets virkninger for en viss stabilisering for enkelte utviklingslands økonomier.

Det kan reises berettiget tvil om hvor stor innflytelse et slikt fond vil ha overfor de enorme økonomiske problemer en her står overfor.

Men etter hvert har utviklingslandene begynt å se på dette råvarefondet som en prøve på de industrialiserte lands reelle vilje til å søke løsninger.

Fondet har fått en politisk betydning som langt overstiger den reelle økonomiske innflytelse det vil ha.

På et uformelt toppmøte på Jamaica ved årsskiftet mellom representanter for utviklingsland og industriland ble det oppnådd prinsipiell enighet om å søke å sette et slikt fond ut i livet.

Jeg vet at fremtredende representanter fra utviklingslandene setter sin lit til de nordiske lands evne og vilje på dette for dem viktige område.

Råvarefondet kan bety et lite skritt i en riktig retning. Ikke minst de nordiske land bør vite hva slike små skritt fremover kan bety for utviklingen av samarbeid nasjoner imellom.

Etter en tid med tilsynelatende stillstand synes det som om det i den senere tid har kommet en viss bevegelse i utviklingen av samarbeidsmønstrene i Europa.

EFs utvidelse mot sør følges med interesse for alle som er opptatt av framtida for et bredt samarbeid mellom de europeiske nasjoner.

EF har reagert positivt på den invitasjon fra

EFTAs toppmøte i Wien til samarbeid om økonomiske spørsmål og sysselsettingssituasjonen. Dette synes å gi interessante muligheter for et saklig, pragmatisk samarbeid mellom EFTA-landene og EF-landene på begrensede områder.

Det valutapolitiske samarbeid, som riktignok synes å få en trang fødsel innad i EF, vil over tid kunne utvikle seg til å bli både interessant og perspektivrikt for en bredere krets av de europeiske land.

Vi ser videre en utvikling av handel og teknologisk samarbeid mellom Øst og Vest i Europa.

Det perspektiv som her etter hvert synes å åpne seg vil stå som en klar utfordring for nordisk samarbeid.

Dersom vi evner å utvikle et nærmere politisk og økonomisk samarbeid mellom de nordiske land, vil vi kunne

plassere Norden som en betydelig faktor i det bildet som i framtida vil tegne seg av det europeiske samarbeid.

På samme måten som vi gjorde det i Oslo for ca. 1 år siden kan vi også i dag konstatere at de nordiske regjeringer og de nordiske parlamenter har sin største oppmerksomhet rettet mot de økonomiske problemer de enkelte land har å stri med.

Det er naturlig at kampen for å bevare sysselsettingen har en dominerende plass i våre velferdssamfunn.

Selvom vi hver for oss og sammen kan øyne visse lyse trekk i bildet, vil vi sikkert også i den nærmeste framtid måtte konsentrere en overveiende del av vår arbeidskraft og våre ressurser til forsvar av arbeidsplasser og den velferd vi har oppnådd.

Det er et gjennomgående trekk i de nordiske lands politikk å styrke konkurranseevnen og bedre den økonomiske balanse mot utlandet.

Videre søker en å føre en innbitt kamp for å dempe prisstigning og inflasjon.

I en åpen internasjonal økonomi er dette en nødvendig oppgave for oss.

Vi bør imidlertid være oppmerksom på visse faremomenter i denne situasjonen.

I bestrebelsene etter å styrke vår konkurranseevne rettes oppmerksomheten i ikke ubetydelig grad mot arbeidernes lønninger og omkostningene til sosiale og miljømessige ytelser.

Hos hver og en av oss er dette selvfølgelig viktige elementer i våre produksjonsomkostninger og dermed vår

evne til konkurranse.

Men vi kan også risikere at vi i denne konkurransen presser hverandre inn i en situasjon som på kort og langt sikt kan være lite heldig. Det vil etter mitt skjønn være lite formålstjenlig om vi skulle konkurrere hverandre nedover på en slik måte at vi angriper vesentlige deler av den sosiale og velferds-messige standard vi har oppnådd.

Dette desto mer som jeg tror at vi ikke løser de

grunnleggende problemene vi står overfor i vår økonomi og vår vestige økonomi på denne måten alene.

Krisen i den vestlige verdens økonomi er i bunn og grunn en teknologisk produksjonsmessig strukturkrise.

Hver for oss og sammen må vi søke å finne de kan hende smertefulle løsninger som skal til for å gi oss et produksjonsapparat som kan gi trygghet og sysselsetting for alle.

Her står vi overfor de største utfordringer i våre enkelte land.

Men her møter vi også en av vår tids største utfordringer til evne og vilje til internasjonalt samarbeid.

De nordiske land hver for seg eller sammen kan neppe løse denne oppgaven for vår del av Vest-Europa.

Men vi burde innenfor det nordiske samarbeidet satse maksimalt for å få svar på hvordan vi skal finne veien inn i en økonomisk framtid som for oss alle i øyeblikket er preget av uklarhet og usikkerhet.

Etter et initiativ under Nordisk Råds sesjon i Oslo for ett år siden har de nordiske finansministrene levert en foreløpig rapport om utviklingen av det økonomiske samarbeid i Norden.

I denne foreløpige rapporten har de foreslått et felles nordisk forskningsråd som grunnlag for økonomisk forskning på nordisk basis.

Finansministrene vil arbeide videre med disse spørsmålene.

Det er også forutsetningen at Ministerrådet skal

gjennomgå den aktuelle forskningsinnsatsen generelt, med sikte på en effektivisering på de områder som en finner mest formålstjenlig, med utgangspunkt i de aktuelle problemer en står overfor.

Det bør f.eks. være en oppgave å klarlegge hvordan vi i Norden i våre utviklede velferdssamfunn bør søke løsningene i den strukturelle omlegging som våre næringsliv står overfor.

Her bør vi gå ned til de enkelte menneskene i samfunnet og spørre hva de stiller av forventninger til økonomisk politikk.

Jeg føler meg sikker på det svaret: De vil ha tryggheten tilbake.

De vil ha trygghet for arbeid, inntekt og sosial velferd.

I en situasjon der hvert enkelt nordisk land vet at de står overfor betydelige strukturelle omlegginger med den betydning dette har for de enkelte arbeidstakere, for by og bygdesamfunn rundt i Norden bør vi stille spørsmålet: Skal vi møte disse utfordringene hver for oss, ofte i konkurranse med hverandre, eller skal vi også ta felles nordisk løft til beste for stabiliteten i våre økonomier og tryggheten for det enkelte menneske?

Tør vi å skru opp ambisjonsnivået for det nordiske samarbeid så langt at vi kan snakke om en felles bruk av økonomiske, teknologiske, administrative og menneskelige ressurser for i større grad sammen å løse disse påtregende oppgavene?

Tør vi tro på at f.eks. et nærmere energipolitisk

og industripolitisk samarbeid kunne utvikle seg til et tjenlig redskap for å løse noen av våre struktur- og sysselsettingsmessige problemer?

Men da er det ikke lenger bare spørsmål om utredning og forskning. Da kreves det også politisk vilje og handlekraft.

Jeg skal villig innrømme at den senere tids hendelser ikke har bidratt til å styrke troen på dette.

Men idéen om et nærmere samarbeid nordiske land imellom har også tidligere måttet tåle tilbakeslag.

Deretter har det imidlertid vist seg at tyngden og dynamikken i dette samarbeid har ført til at det som i første omgang ble sett på som et nederlag i neste omgang viste seg å bli en spore til videre utvikling.

Dersom det enkelte menneske i Norden skal oppfatte det nordiske samarbeid som meningsfylt og framtidsrettet, må det satses på å løse de problemer som den enkelte møter i sin hverdag.

I årene fremover blir det spørsmål om å skape trygghet i en tid preget av omstillinger og usikkerhet.